

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 6 korona.
Igya más íra 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓNYIVAL:
Városi nyomda.

Ide küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI NYOMDA.**

A Stenczinger-ház kisajátítása

Irta: Oberon.

A Stenczinger-ház kisajátítása már régen foglalkoztatja a város azon köreit, melyek azt szeretnék, ha a nagy templom előtt levő tér és a Csapó-utca eleje rendezve volna. Ezen rendezésnek utját állja ez az ódon ház, melynek eltávolítását szívesen látna mindenki, mert ez által nemcsak a Piacz-utca szépülne, hanem a nagy templom egész fenségében urálna az egész területet.

A Stenczinger-ház kisajátításának ügye és eszméje, mint említettük, nem új. Körülbelül harminczhat évvel ezelőtt tünt fel ez az eszme. Hol elaludt, hol felébredt. Elaludt pénzügyi okokból, felébredt, mert a terv szépek, tetszetősnek és okosnak bizonyult. Egyszer már majdnem dűlőre jutott ez az ügy és az 1895. január havában tartott törvényhatósági közgyűlés utasította a város akkori tanácsát, hogy ez ügyben tegyen záros határidőn belül konkrét javaslatot.

Ezen közgyűlésben ugyanis 105 bizottsági tag indítványt nyújtott be a Stenczinger-ház kisajátítása ügyében. A közgyűlés helyeselte az indítványt, de pénz hiányában nem rendelte el a kisajátítást, hanem azután határozatot hozta, hogy minelvt a szépitési és kisajátítási pénztár létesítése tárgyában alkotandó szabályrendelet kormányhatósági jóváhagyást nyer, azonnal hozzálát a ház kisajátításának munkájához.

A szépitési és kisajátítási pénztár létesítésére vonatkozó szabályrendelet nemcsak arra megnyerte a kormányhatósági jóváhagyást, sőt a szabályrendelet 1899 január 1-én életbe is lépett. Ez időtől kezdve a felektől minden birtokváltozás esetén behajthatik a szépitési és kisajátítási pénztár javára a törvény, illetve szabályszerű illeték, de ugyanekkor felelésbe ment a törvényhatósági bizottsági közgyűlés ama határozata, melyvel a Stenczinger-ház eltávolítását, kisajátítását elvleg kimondotta.

Ugy tudjuk, hogy a Stenczinger-ház kisajátítására szükséges összeg immár megvan, vagy legalább is igen csekély összeg hiányzik abból. Így lévén a dolgok állása, most már nincs semmi gátló akadálya a kisajátításnak. A házépítési és kisajátítási pénztárból, nem lenne tehát korai dolog a tanács idevonatkozó javaslatának a közgyűlés elé való terjesztése. Mert ha nem haladunk, maradunk és a késelekedés azt eredményezheti, hogy elmulasztván az alkalmas időt, később sokkal drágábban juthatunk ezen ház megvevéséhez. Elvégre is a meglévő alaphól jobbat nem alkothatunk, mintha munkáorinkbe vesszük a templom előtt levő rendezést és a Csapó-utca bejáratának kiszélesítését.

Igaz, hogy a Stenczinger-ház megszerzése nagy anyagi áldozatot kíván, de ha nem családunk, a Takarékl- és Hitelintézet is járul valamivel ezen házastelek kisajátításához. A nevezett pénztémet már ugy épült, hogy homlokzata a Piacz-utczára néz a Stenczinger-ház lebontása után. A bank ily módon boltokat nyithat és az ezekből befolyó jövedelem néhány év múlva busánan visszahozza azt az összeget, melyvel az előtte emelkedő ódon ház kisajátításához hozzájárul.

De ha erre a pénztémet nem is volna hajlandó, mert erre kötelezni nem lehet és ha áldozatot hoz, önmaga telkének értékét emeli, még ez esetben is kötelezős a városnak ezen ház kisajátítása utcarendezési és városzépitési méző-

pontokból. De meg, ha a nagy kölcsönből hozzáfogunk az általános csatornázáshoz, a Stenczinger-ház kétségkívül akadályozni fogja a piacz-utcazi csatorna elhelyezését és célszerű kiépítését. Azt hisszük, hogy ezt nem tagadják azok sem, kik nem barátjai a kisajátításnak.

Megfontolandó az is, hogy most legalább harmincz százalékkal lement a házak ára. Nem okosabb és nem czélszerűbb-e tehát most megvenni a kérdéses házastelket, mint fűgőben hagyni azt és bevárni, míg a kisajátítandó telek ára természetserűleg ismét emelkedni és drágulni fog.

A kisajátítás mellett szől meg egy igen hatalmas érv is, nevezetesen a Kossuth-szobor elhelyezésének kérdése. Mindnyájunknak vágya és reménye a Kossuth-szobor mielőbb való megépítése. Nem maradhatunk el továbbra is, hiszen más kisebb városok már ugys megelözték bennünket. Már pedig a felállítandó Kossuth-szobor csak a nagytemplom előtt levő térre jöhet. Itt van helye a szabadság apostolának. E tekintetben fogjanak kezét a különböző pártok és ne ellenkezzenek egymással. Ez a tér azonban csak akkor lesz alkalmas a nemzet atya szobrának elhelyezésére, ha a Stenczinger-házat lebontjuk. Már ez a szép terv is elegendő arra, hogy kész szívvvel járjunk minden bizottsági tag a Stenczinger-ház kisajátításához.

Azt hisszük, hogy eléggé beigazoltuk a Stenczinger-ház kisajátításának immár szükséges voltát. Kérjük azért a városi tanácsot, hogy vegye gondjába ezen ügyet és hozzon javaslatot a közgyűlés elé. Erdemes munkát fog ezzel végzeni és még azok sem vádolhatják könnyelmű költelekezéssel, akik ellenzik ezen terv keresztülvitelét, mert a tanács nem új dolgot visz ezzel a közgyűlés elé, hanem csak teljesíti az 1895 január havában tartott bizottsági közgyűlés ama határozatát, hogy terjeszsen elébe konkrét javaslatot a Stenczinger-ház kisajátítására.

Ez a kisajátítás nem emeli a közköltőt, nem rövidíti meg a házépítést, mert a vételár kitélik magából a szépitési és kisajátítási pénztárból.

Önkormányzat és közsabadság.

Irta: Éhen Gyula

Az élet és a gyakorlati tapasztalás akárhányszor ráczáfol a tudományos elméletekre. Így vagyunk a szabadság abszolút fogalmával is. Azt hinnék, hogy az állam és nemzetek közsabadsága és a polgári szabadság egy és ugyanaz. Azt hinnék, hogy a közsabadság szülőanyja a polgári szabadságnak s hogy a közsabadság nincs, ott a polgári szabadság sem élhet és virágozhatik. A szabadság az ősforrás, melyből a nemzetek üdvöt és meglegedést merítenek. A szabadság a közös törzs, melyből az államfentartó és fejlesztő intéstuciók ágai sarjadzanak. A közsabadság, a szabadságnak intézményekben érvényestülő oly államalkotó eleme, melynek alapján a nemzet eszményei megvalósulnak.

Ha tehát a közsabadság a szabadságnak csak egy része, s ha a polgári szabadság nem ugyanazonos a közsabadság lényegével: akkor az önkormányzati jog sem azonos a szabadsággal; illetőleg annak gyakorlása se lehet identikus a közsabadság fogalmával. Ennélfogva az önkormányzat lényege nem egyéb, mint az állam polgárainak egy elhatárolt

területen közvetlenül és saját szervei által az őket közösen érdeklő ügyekben a törvény korlátai között érvényesülő cselekvési szabadsága; vagyis a polgári szabadságnak megvalósítása.

A közszabadság tehát olyan, mint a derült égboltozat, mely világosságot, meleget és termékenyítő hatarmat hintve, védőleg korolja át a nemzetnek egész valóját. Míg az önkormányzat joga csak viruló kis oázis a nemzetek életének sivatagán; vagy messzeterjedő virálynak üvegházban nevelt virág; melyet gondnal ápolnak, féltékenyen őriznek, nehogy egy gyenge fuvalat letörje és idejeikről elhervadjon.

Míg tehát a közszabadság egész lényében és hatásában egységes szuverén hatalmat képvisel, addig az önkormányzat joga megosztott vagy ősszpontositott voltánál fogva fokozatok mértéke alá állítható.

A gyakorlati élet által megállapított ezen eltérések bizonyítják tehát, hogy az önkormányzat joga nemcsak szerves összefüggésben nincs a közszabadság organikus életével, sőt gyakorlati megvalósulásában ettől vagy teljesen független, vagy mint ennek alárendelt függeléké jelennek meg.

Napvilágos példáját látjuk ez eltéréseknek a köztársasági Franciaországban és az autokratikus Oroszországban. Azon országokban ugyanis, hol az állam alkotmánya a népszuverenitás elvén nyugszik, a városok önkormányzatát a legmerevebb centralizáció jellemzi. Mert bár minden város különálló jogi személy, de a törvényhozás nem hagyta meg náluk a cselekvési szabadságát, hanem alávetette őket a felsőbb közigazgatási hatóságok (péfet, souspéfet és prefektori tanács) gyámkodásának.

A maire (polgármester), mint a község elnöke közege: a kormányzat megbízottja, hivatalos anakonyvezető és rendőrségi tisztviselő, ki a bűnügyi előnyomozatokat teljesíti. Kölcsönvétel, vagyonátruházás, költségvetés és számadások, szóval az önálló szabad cselekvés tárgyai körül mindenütt ott látjuk a prefektori befolyás érvényesülését.

Tán a régi tradíciók iránt érzett kegyelet, vagy a császárság utáni vagy ellenőrzésének hatályossága indította Franciaországban arra, hogy a községekkel egy tekintet alá vont városok önkormányzati jogát a lehető legszűkebb korlátok közé szorítsa.

Ezzel ellentétben az egyeduralmi Oroszországban már Nagy Péter a városok szervezésének kettős gondolatából indult ki. Egyik az önálló szervezet, másik pedig az arra való törekvés, hogy a város lakosai bizonyos joggal felhúzódtak polgári rendet alkossanak, mely testületé tömörülve, erőteljes tagozat jelleggel bírjon.

Az 1870. évi június 16-án életbéltepett városrendezési törvény pedig a rendiség megzúntatásával, az önkormányzat decentralizációját mondta ki alapulvél és az autonóm jogon alapuló önálló városi kormányzatnak független hatáskörrel biztosított.

A város adókat és díjakat szedhet. Ingatlanokat eladhat és vehet, Kölcsönvételre jogosult. Terhes szerződéseket köthet. Költségvetés és számadás elfogadhat anélkül, hogy egyéb határozatok példájára más célból, mint tudomásulvétel végett, a tartomány főnökéhez felterjesse, ki a költségvetésben is csak azt vizsgálja: vajjon a kivetett adók nem tulságosan magasak-e, hogy továbbá a korona- és fejedelmi javak nincsenek-e tulságosan megterhelve, s hogy végül a kötelező kiadások megfelelő figyelemben részesültek-e?

Az az élestekeintéti autokrata nagyon jól fixirozza azon pontokat, melyek területén a helyi önkormányzat kezelésében a polgári szabadság érvényesülésének lehető zárt teret kell nyitni. Mert elővgre oly óriási földterületen, mintegy száz-harminczmilliónyi alattvaló felett uralkodva, ésszerű és természetes is, hogy az intellektuális erők fókusaiban a helyi önkormányzat gyakorlása körül a polgári szabadságnak legalább oly mértéke érvényesüljön, mely a polgárok melegezését egyelőre biztosítja. Kérdés azonban, vajjon a decentralizált önkormányzati jog gyakorlásának területén kifejlődő kultúra és közzgazdasági élet, nem-e nyújt tápot magasabb aspirációkra? Nem-e ébreszti fel a szabadság utáni vágyat? És nem-e vezeti a városok polgárságát azon kötelesek teljesítésének tudatára, hogy ők nem pusztán a helyi életben kifejezhető cselekvési szabadságának elő anyai, hanem egy elnyomott országnak polgárai; tehát elől kell járnók a köz-

szabadság kivívásának nagy czéljában és annak megvalósításában...

A most idézett két példából nyilvánvaló, hogy ugyanazon állam területén mint fér el a népszuverenitás kormányformája mellett a legkorlátozott helyi önkormányzat; és mint juthat évrényre egyeduralmi államban a legszelesebb alapon nyugvó autonómia!

Ne utassuk az ellentéteknek mélyebbre távol indokait. A változt tényekből azonban annyit mégis konstatálunk, hogy eszményi értelemben vett közsabadság csak oly államokban él és virágzik, hol az ezen fogalmat kimerítő közsabadság és polgári szabadság intézményeit törvény statujája és biztosítja; hol az országos önkormányzat és a helyi önkormányzat egymást kiegészítőleg teljes harmoniában áll.

Nemzeti egységükben hatalmassá vált államok, népképviselői alapon nyugvó kormányformák mellett, fejlődésük fokozataiban nagy súlyt helyezhetnek a polgári szabadság megvalósítását biztosító önkormányzat jog kiterjesztésére, mert a nemzeti egységben kifejezett erő, magában az autonóm jog kiterjesztésének tényében, a nemzeti jólétet elősegítő és megszilárdító oly eszközt teremt, mely magában foglalja az állam kulturális és közzgazdasági boldogulásának legfontosabb feltételeit.

Míg tehát a nemzeti egységére bizton támaszkodó állam, alkotmányos életének folyamatán, a legulsóbb hazafiai gondoktól és aggodalmaktól menten, akadálytalanul tör a nemzet szellemi és anyagi érdekeinek megvalósítását czélzó nagy feladatok teljesítése felé: addig a nemzeti konszolidáció nagy feladataért küzdő államoknak fotevékenységét, erejüknek teljességét, a nemzeti egység közvetlen czéljának megvalósítására kell koncentrálniok; tehát az autonóm jog gyakorlására hivatott szerveit is akként kell berendezni, hogy ezek a nemzeti egység megvalósításának számottevő és megbízható tényezői legyenek.

Am ha az állam organikus életében megnyilatkozó fejlődés folyamatán a helyes mértékben szabályozott autonóm jog, a nemzeti egység szolgálatán kívül, a kulturális és közzgazdasági élet föllendítésének is alkalmas eszközei bizonyul: akkor a hivatása magasztalan álló törvényhozásnak sikerült megteremtene azt a hatalmas alapot, mely szervezetének nemzeti tartalmán kívül az egységes fejlődésnek egyéb szükséges és hasznos attributumait is magában foglalja.

Az előrelátó és státusférui bölcseséggel gondolkodó és cselekvő országos kormányzat megállapítja mindenekelőtt az ország minden polgárával közös érdekű nagy állami célokat és nemzeti feladatokat és teljes erejével küzd azoknak megvalósításáért. E nagy célok és feladatok mellett az egyéni érdekeknek háttérbe kell szorulniok. Az egyén legfeljebb a kötelességek teljesítésének küzdő vonalában érvényesül; s ha a szükség úgy kívánja, egyelőre le kell mondania még a polgári szabadság élvezetének birtokáról is.

Ezen szempontok figyelembé vételével konstataljuk tehát, hogy a közzgazgatás modern rendezésének kérdésénél nem indulhatunk impozáns példák és pusztá sablonok után, hanem számolnunk kell elsősorban az állam létező viszonyaiival és annak kitűzőtt czéljaival. Másodsorban pedig figyelembé kell vennünk a rendelkezésünkre álló erőket és eszközöket.

Oly államokban, hol a közzgazgatás rendszere intézményes módon, régi tradíciókon épült fel; s hol a polgári jólét és áldozatkészség önként ajánlotta fel közreműködését a legherehesebb közzgazgatási teendők ellátásában: ott az autonóm jog gyakorlásának magas színvonalában feltaláljuk az állandóság jellegét.

De fejlődő nemzeteknél, hol új institúciók megteremtésével lehet csak a nemzet jólétét fokrol-fokra előbbrevinni; hol a változó viszonyokkal még a meglevő intézményeknek maguknak is át kell gyakran alakulniok; az így államokban az államférui bölcseségnek kell megtalálnia az utakat és módokat, melyek szerint a közzgazgatás rendszerének a változott országos viszonyokhoz mily mértékben és mily vonatkozásban kell hozzá idomulnia és simulnia.

Bár igaz, hogy az autonóm-közzgazgatás körében érvényesülő egyéni tevékenység és közreműködés a czélserűségi eleve megvalósítása mellett az egyéneknek polgári szabadságát, tehát legfeltehetőbb egyéni kincsét biztosítja; emez egyoldalú

előny és tevékenység még távolról sem meríti ki a polgári kötelességek teljességét; sőt az állam és nemzet iránt tartozó kötelességek mellett ez a ridegség és önzés egyoldalú színében tűnik fel; és nem gondolván egyébre, mint a polgári megelégedésnek szűk keretben való megvalósítására.

E tétel azért nem jelenti azt, hogy az állami élet fejlődésében és a nemzet boldogulásának biztosításában a polgári szabadság érvényrejtása jelentéktelen tényező. De igenis jelenti azt, hogy meg kell különböztetnünk azon feladatokat, melyek a nemzet individualis életével azonosulva, magasabb állami érdekeket és célokat értenek, azoktól, melyek az egyéni szabadság érvényesítésével kapcsolatban összetett erőkben fontos tényezői az ország jólétének és a nemzet előretérő fejlődésének.

Ha a közjogi instituciókat az objektív kritika szigorú mérlege alá állítjuk, akkor be kell látnunk, hogy bármely jogalkotás, helyes és célszerű megvalósítás, tehát okos gyakorlati kivétel nélkül éppen oly lélek nélküli való test, mint a közigazgatás intézménye, önkormányzat nélkül.

Hiába tehát a legragyogóbb törvényalkotás, ha nincs oly szervezet, mely a törvényhozás intencziójának színvonalára emelkedve, öntudatos tevékenységgel gyakorlati érvényt szerez a törvény rideg rendelkezéseinek. De hiába az alkotmányos kormányzatnak minden néven nevezett írott előnye is, ha nincs az országnak a nemzet vágyai, közérzetével és egyéb sajátosságaival összeegyeztethető oly közigazgatási rendszere és szervezete, mely az élet mindennapi igényeinek helyes és célszerű kielégítésével nagy mértékben hozzájárul a nemzet jólétének és megelégedésének biztosításához.

Alkotmányos állami élet funkciója erőteljes és szabadságbiztosító csak úgy lehet, ha a törvényalkotásokban megvalósuló alkotmányos szabadságot a nemzet geniuszával azonosuló helyes közigazgatási rendszer egészíti ki; — rendszer, mely paritásos alapon magában foglalja a célszerűen szabályozott autonóm-szerveknek szabad működését és a közigazgatás egész területén való érvényesülését. Szóval arra kell törekednünk, hogy testet öltösn és megvalósuljon azon nagy elv, mely szerint: *„az alkotmányos szabadság és polgári szabadság harmoniája, alapja és kiapadhatlan forrása az állami jogrendnek és nemzeti jólétnek!**

Egészségügyünk rendezése.

Írta: Dr. Burger Péter

(Folytatás.)

A mennyiben egészségügyünk továbbra is a belügyminisztérium kebelében maradna, külön államtitár vezetés alatt önálló országos egészségügyi hatály létesítését.

Ez az államtitár, ki az országos egészségügyi főnök címet is viselné, mindenkor csakis országos hírű orvosi szaktekintély lehetne.

A vezetés alatt álló osztály két részre osztandó: a) közegészségügyi és b) egészségügyre, közegészségügyi, illetve egészségügyi főfelügyelővel az élen, megfelelő osztályokkal.

Minden osztály ismét annyi alosztályra osztandó, ahány ügykört az alkotandó egészségügyi törvény hatáskörébe utal.

Igy feloszik a) a közegészségügyi, igazságügyi, tanügyi, közigazgatási, betegsegélyezési, járvány és fertőtlenítési ügyosztályokra;

b) az egészségügyi, kórházi, magán gyakorlati és esetleg járvány-orvosi osztályokra. Mindenik alostály élen egy-egy közegészségügyi, illetve egészségügyi felügyelő, mint osztályfőnökkel.

Ilyen központi vezetés alatt az ország 10 (tíz) egészségügyi kerületre lenne osztandó, minden kerület élen *kerületi egészségügyi főnökkel* felügyelői rangban és megfelelő orvosi és egészségügyi személyzettel.

Minden egészségügyi kerület ismét (10) tíz törvényhatósági közegészségügyi körzetre volna osztandó, mindenik élen törvényhatósági orvos-főnökkel és hivatalába beosztott orvosi és egészségügyi személyzettel.

Minden körzet ismét annyi körre lehet osztandó, ahányat a helyi, népésdési, területi és egyéb döntő viszonyok kívánatossá, a helyes szolgálat érdekében állóvá tesznek. Minden egyes kör élen *közegészségügyi orvos* állana megfelelő egészségügyi szolgalmélyzettel a végrehajtás és ellenőrzés teljes kielégítő teljesítésére.

Ez lenne az országos közegészségügyi szervezet, melynek minden tagja a rendes államhivatalnokai státusban megfelelő fizetéssel és nyugdíj jogosultsággal szerepelne és mint ilyen, a magánorvosi gyakorlattól elvolna tiltva, ugy, hogy minden idejét és tudását mellékletetek és befolyásoktól menten, tisztán és kizárólag a közegészség ügyeinek szentelhetné.

Ennek a karnak ellenőrzése és felügyelete alá bízható legnagyobb megnyugvással helyezhetőek ugy az állami alkalmazásban lévő magán és kórházi orvosok, mint a teljesen önálló gyakorlatot űző orvosok; mert e kar tudhat és akarhat pártatlan lenni, nem látván a másik karban konkurenciát, hanem segítők munkatársat ideális, nemes, humánus feladatok megoldásában.

Az állami gyógykezelés teljesítésére két mód kínálkozik, mint egyaránt helyes és célravezető.

Vagy kimondhatnánk a teljesen szabad orvosválasztás amaz orvosok közül, kik bizonyos megállapított minimális látogatási vagy rendelési díjért arra vállalkoznak.

Vagy ha minden, legfőkébb ezer állami támogatásra igényt tartó családra egy-egy központi orvost fűt összeget alkalmazna az állam.

Ott, hol orvos a megélhetési viszonyok gyarlósága miatt megelégedni nem hajlandó, természetesen ez utóbbi mód alkalmazandó, mig ott, hol több ezerre tehető az ellátandó családok száma, az első mód a helyesebb, célra vezetőbb.

Három millióra téve az állami ellátást igénylők számát, legalább 3000 ily orvosra van az államnak szüksége, vagyis annyi orvos existenciájának emeléséhez fog ilyképen az állam hathatósan hozzájárulni.

Mint az írt változt szervezethöz is kitűnik, az államosítás csupán a közegészségügyre, mint közszolgálatra terjedne ki, míg a tulajdonképeni orvosi ténykedés, a kórházi és magánorvosok csupán állami védelem és támogatás részesülne a kívánatos állami orvosi ellenőrzés és felügyelet és a végzett munka árnyában: ez pedig megbecsülhetetlen erkölcsi súlyt kölcsönöz az egész reformnak, teljesen új egészséges versenyt teremtve.

Ugyanis a közegészségügyi szolgálat, melyre külön képzetté, hivatottá, rátermettséget kívánthat, képezdini majd a felsőbb fokot, melyre a közegészségügyi feladatok mellett a másik, a szorosan vett egészségügyi eljárás, a gyógyítás és betegápolás felügyelete és ellenőrzése is bízva lesz, a minden hivatása magasan álló, egészséges etikai alapon működő orvos nemes ambícióját, hő vágyát fogja képezni, sok évi terhes és hasznos szamaritánus emberbaráti közeli-merést aratott orvosi gyakorlat után oda bejuthatni, amit arra érdemesek el is nyervén, ez lesz egyuttal az erdem legsebb jutalma és megfelelő nyugdíjhoz juttatva az érdemes orvosokat. Ezel egyszerű megoldást nyerne az igen fontos és aktuális orvostársadalmi kérdés: az orvosi nyugdíjintézmény.

Ez új, magasabb orvosi rend lassan-lassan jogába helyezné, méltó figyelemben részesítve, alapos tanulmány tárgyává téve az orvosi tudomány legnépesebb, legközvetlenebb ágát, az egészségügyet (hygiénát) és a mellé osztott laikus elemekből is idővel képzett, kitűnő higienikusokat nevelhetne, kik széles körben terjesztve el e tant, hathatósan hozzájárulhatnak az általános egészségügyi érzék fokozásához, mire oly nagy szüksége van hazánknak.

Az ily nagy tapasztalattal és hygieniai képzéssel bíró orvosok által vezetett közegészségügyi szervezet hamar módját találja a nép megrontását, elfajulását, elsatnyulást okozó kárak és szenvedelmek fel-tárása és kétségbevonhatatlan számbeli adatokkal is bizonyítására. Amikor nem lesz nehéz az állam és a társadalom hozzájárulásához, áldozatkészségét biztosítani sok új intézkedés fogantatásához, melyeket ma még a humanitást és orvosok hiába kérnek, sírgyémek, hogy mást ne említsék, pl. az isszokszag, bujások, gümőkör leküzdésére.

Ennek a karnak hivatott vezetés és irányítása alatt összpontosítva a körzeti v. t. h. főorvosi hivatalban valamennyi egészségügyi szociális intézményeink, mint betegsegélyezés és ápolás, munkás baleset és rokkantsági biztosítás, menházak, lenelzházak, árvaaházak, kórházak és gyogyintézetek fölültenni idősebb eredményeket fognak elérni, aránylag kevesebb költséggel, mint mai széttagolt állapotukban jórészt hozzá nem értő laikusok vezetésé, irányításával.

Ez a kar az alkotandó egészségügyi törvény minden intézkedéséinek kellő érlelyel és pontossággal tudna érvényt szerezni a rendelkezésre álló egészségügyi személyzettel. Így minden körnek, közegészségügyi orvosnak annyi oly egynt kellene rendelkezésére bocsátani, amennyire a kör közegészségügyi szolgálat végrehajtásánál — a kör kiterjedése népésdési és egyéb viszonyaira való tekintettel — szükséges: kivált a fertőtlenítés, elkülonítés eszköze és a kötelező gyógyítás ellenőrzésére.

Az állami javadalmazásban részesülő gyógykezelő, ugnevezett egészségügyi kar pedig kellő beosztással és elhelyezéssel szintén köz-

megelégedésre tudja és fogja majd a reá rótt szép és nemes feladatot teljesíteni; serkentve ama nemes ambíció által is, hogy idővel érdemelt elismeréséül ama felsőbb karba jutasson, ahol hátra levő éveit nyugodt hivatalos funkcionak szentelnie, magának és hozzátartozóinak nyugdíjat is biztosítva.

Az egészségügynek az általam javasolt alapon, az itt bemutatott szervezettel ellátása igen tetemes beruházási költséget és talán némi emelkedést a fenntartási költségeknek is okozna; de ha ez áldozatot állam és társadalom vállatveve meghozzák, beláthatlan időkre akként lesz az rendezve, mint ez idő szerint Európa egyik államában sincsen: teljes megelégedésre mindeneknek és kielégítésére a legminutószababb higiéniai követelményeknek.

Ama költségvetéssel előteremtésére bátorodok a csatlót statisztikai kimutatás alapján is két irányban a figyelmet felhívni.

1. Az összes közegészségügyi, u. m.: betegsegélyezési, baleset és rokkantsági munkás biztosítás, árva és menház, gyermekvédelmi és lelenezhási, nemkülönben kórházi, akár törvényhatósági, akár társulati vagy jótékonyági intézményeknek és azok alapjainak államosítása, illetve egységes összpontosított állami vezetés alá vételére: melyből az eddigi elforgatóeszt kezelésé és adminisztratív költségek megtakarítása is már milliókat tesz ki.

2. A betegsegélyezési törvény kötelezettségének legalább 2400 kor. évi jövedelemmel nem rendelkező családra vagy magánosra való kiterjesztésére, mikor is, mint a statisztika ama eléggé megbízható adata alapján, mely 8.829.000 teszi a kereskedők számát — remélhetőleg nem 650.000-tagra. 10.670.000 korona járulékkal; de ötször annyi tagra 53—54 millió korona évi járulékkal számítható.

(Végo köv.)

Miniszteri körrendelet a sztrájkokról.

Tisza István gróf a következő körrendeletet intézte a törvényhatóságokhoz a sztrájkokról:

Az ipari tevékenységnek az egész ország és első sorban magának a munkásosztálynak helyrehozhatatlan kárával járó azon gyakori megzavarása, melyet az újabb időben mindjobban lábra kapott sztrájkmozgalom idéztek elő és melyre a törvényhatóságok jelentékeny száma felirattal hívja fel figyelmemet, fontos teendőket hárít a közhatalóságok, a kormány és az egész társadalom vállaira.

Elszomorodva kell a munkáskép minden igaz barátjának szemlélnie, hogy oly sok munkáskép rakja le parancsolás nélkül a kereső munka eszközeit és a lelkiismeretlen igaztás, mely a munkásosztályunk széles rétegeit a vezetés lejtőre vitte, károsítja a magyar ipart, csorbát üt a nemzet közvagyonán és mindenek felett szenvedést, nélkülözést, nyomort mér a munkásra.

Csak méltánylom tehát, hogy ha az ország törvényhatóságai a kérdés felé irányítják figyelmüket és mint az ország közhatalóságai és a magyar társadalom közérzetének hivatott ekspozícióit és a magyar társadalom közérzetének hivatott ekspozícióit, rokonszenvvel üdvözölöm őket azon törekvéstükben, hogy e körös jelenség orvoslásánál az ország kormányának segítségét nyujtsanak.

Ki kell azonban ösztönözni mondanom: téves uton járnák, ha az orvoslást a tömeges munkabeszüntetés tilalmában vagy pláne megtorlásában keresnék.

A szerződésileg elvállalt munkát mindenkinek teljesítenie kell, de mindenki szabadon határozhatja el, hogy bizonyos feltételek mellett munkát vállaljon-e és senki oly munka elvállalására nem kényszeríthető, melynek feltételeit kielégítőeknek nem találja.

A nagypár viszonyai között ezen jog testet csak úgy ölthet a munkás számára, ha a munkaelvállalás megtagadását társainak mentől nagyobb számával egyetértőleg határozza el és a munkafeltételeinek módosítására irányuló ilyen összebeszélés a mai gazdasági életnek jogos és törvényes eszköze, melytől a munkást megfosztani annyi volna, mint őt védtelenül tenni a munkaadóval szemben.

Az ipartörvény, midőn érvényteleneknek nyilvánítja ezen összebeszéléseket, elvet nem kívánja a tömeges munkabeszüntést megtiltani, csak azon elvet juttatja kifejezésre, hogy a munkabeszüntetés minden egyes munkás szabad elhatározásának legyen kifizoyása, hogy ilyen összebeszélésben résztvevő vagy se, elhatározásának szabad ura maradjon munkába léphet bármikor, midőn azt jónak látja.

Nem alkalmazandó az ipari munka viszonyaira az 1898. II. t. cz. azon rendelkezése sem, mely szigorú megtorlással sújti szerződött munkásoknak a szerződés teljesítésétől való vonakodását vagy arra való csábításukat. Mint fentebb jelzem, a szerződésileg elvállalt munkát teljesí-

síteni kell. Az oly munka megtagadása, melyre elszegődött vagy melyet szerződéssel elvállalt az illető, nem sztrájk a szó helyes értelmében, de szerződésszegés, kötelezettség teljesítés megtagadása, mely méltán vonhatja magára a törvény egész szigorát. De abból, hogy ezen eljárás megtorló intézkedésekkel sújtatik, oly rendelkezések jogossága egyáltalán nem következik amelyek a munkába állásban kívánják a munkást a munka feltételeinek megállapítására irányuló törekvéseiben megszabtatni.

Az állam és a hatóság tiltó és büntető jogköre csak arra terjedhet, hogy megátalítja vagy megtorolja a munkába állni vonakodó munkások minden oly ténykedéseit, amelyek akár a munkaadó, akár a dolgozni kívánó munkások személye és vagyonbiztonsága ellen irányulnak, akár pedig szabad elhatározásukban kívánják őket korlátozni.

A sztrájkok nagy része ilyen jelenségekkel van egybekötve, miert is első sorban azon feladat hárul egy a közhatalóságokra, mint az érdekelt társadalmi körökre, hogy kipuhatolják, fejleljék, felderítsék és megtorolják ezen tiltott eseményeket. A magam részéről kérem a társadalom segítségét ez irányban s megkövetelem, hogy a közhatalóságok szigorúan teljesítsék ezen köteleységüket. Elvárom, hogy minden helyi hatóság — ha kell, a legszigorubb eszközökkel is — fenntartsa a teljes személyi és vagyonbiztonság, megvédjen mindenkit bármilyen terrorizmus kísérletekkel szemben, megtorolja a törvénytelen cselekedeteket és törvényes jogánál fogva eltávolítsa azon elemeket, kik a munkásokat ilyen törvénytelen cselekedetekre csábítják.

Ha a hatóság teljesíti ezen köteleységét és ebben az érdekelt társadalmi tényezők részéről kellő támogatásra talál, egy csapással végez lesz az igazok elem azon varázshatalmának, mely a munkások tömegét gyakran jobb belátásuk ellenére céltalanul küzdelmekbe sodorja. De magát a munkást azon jogától, hogy a munkabéállásor érdekelt saját belátása szerint határozza el, megfosztani szabad államban nem lehet és ha sztrájkban rejlik károk és veszélyek teljes megszüntetése csak az intézkedések azon egész sorozatától remélhető, amelyek a munkások anyagi, szellemi és erkölcsi színvonalát emeli, őket a rajtuk elősködő agitátorok befolyása alul ezen az uton kimenteni és a társadalmi béke bázisát alapítani lerakni hivatva.

E kérdés megérdemli minden ösztökölésre hivatott faktor odaadó, fáradsáttalan tevékenységét. A kormány teljes erejével rajta lesz, hogy erre irányuló intézkedések egész sorozatával rakja le a jobb jövő biztos alapjait és e téren bizalommal számít a törvényhatóságok és az egész magyar társadalom hathatós támogatására.

Budapestben, 1904. évi október hó 12-én.

Tisza, s. k.

Szabályrendeletek.

26.
3826. 885. bkgy. sz.

Helyhatósági szabályrendelet

a csecsemők és 7 éven alul ápolás végett kiadott gyermek-ek tartásával járó kötelezettségekről.

(1876. XIV. törvényczikk 24. és 25-ik §.)

1. §. Az, aki saját lakásán valamely csecsemőt szoptatás vagy kisedet dajkáls végett akar elvállalni: tartozik e szándékát azon kerületi rendőrkapitányságnak bejelenteni, amely kerületben lakik.

2. §. Csecsemő szoptatására, vagy kisedet ápolására csak az nyerhet engedélyt, aki egészséges lakással és erkölcsi tekintetben kifogástalan s a kerületi orvos által egészségesnek, illetőleg szoptatásra alkalmasnak találtaik.

3. §. A dajkálsba adandó csecsemő és kised egészségi állapota a kerületi orvos által megvizsgálandó és az engedélyezési könyvbe beírandó.

4. §. Az orvosi vizsgálat alapján egészségesnek talált dajka vagy ápoló azon kerületi rendőrkapitányságtól, amely kerületben lakik, egy engedélyezési könyvet nyer, melynek következők rovat. i vannak:

a) az engedélyt nyerő neve, lakása és foglalkozása;

b) egészségi állapota;

c) a csecsemő, illetőleg a kised neve, kora, vallása és születés helye;

d) egészségi állapota;

e) a csecsemő, illetőleg a kised tartásáról gondoskodó neve és tartózkodási helye;

- f) az évi vagy havi kikötött bér; ;
 g) a vizsgálat napja;
 h) vizsgáló kerületi orvos aláírása;
 i) a kerületi rendőrkapitányság láttaozása.
 5. §. A dajkálsába kiadott csecsemők és kisdetek a kerületi rendőrkapitányságok által nyilvántartandók.
 6. §. Szoptatásra egy nő, egy gyermeknél többet nem vállalhat. (1876. XIV. törvényczikk 25. §.)
 7. §. A csecsemő legalább 7 hónapos koráig szoptatandó.

8. §. Ápolás végett kiadott gyermekek naponként fél liter tejen kívül a szükséges ételekkel tápláltassanak.
 9. §. Ápolás végett kiadott gyermekek dolgoztatni, testleg fenytieni vagy éheztetni tiltatik.

10. §. Altató szeszes italoknak vagy kábítószereknek orvosi rendelet nélkül alkalmazása, — amennyiben ez büntetett vagy vétséget nem képezne, — minden egyes esetben 5 — 20 forintnyi bírsággal, esetleg 4 napig terjedhető fogsággal büntetendő. (1876. XIV. törvényczikk 26. §.)

11. §. Aki a csecsemő vagy kisdéd ápolását magára vállalta, tartozik a gyermeket megbetegedés esetén mielőbb orvosi segélyben részesíteni, ki beigazolt szegénység esetén az illető kerületi orvos által gyógykezeltek és a város költségére gyógyszerekkel látatik el.

12. §. Az anya saját csecsemőjét, a dajka pedig a szoptatás vagy ápolás végett elváltat gyermeket mindaddig szoptatni, illetőleg ápolása alatt tartani köteles, míg maga helyett alkalmas dajkát nem állit.

13. §. Ha a dajka időközben megbetegszik s a megjelent orvosi vizsgálat alapján a tovább szoptatás úgy a dajka, mint a csecsemő egészségére káros hatással lenne: a csecsemő elhelyezéséről azon kerületi rendőrkapitányság gondoskodik, amely kerületben a dajka lakik.

14. §. Ha a dajka bármily körülmény miatt a reábizott gyermek tartásától visszalépni akar: tartozik e szándékát elbírálás végett az illető kerületi rendőrkapitányságnál bejelenteni.

15. §. Ha a dajka lakását változtatja, tartozik 24 óra alatt azt azon kerületi rendőrkapitányságnak bejelenteni, amelyőtől az engedélyt nyerte; ja pedig más kerületbe költözik át, akkor azon kerületi rendőrkapitányságnak is bejelenteni tartozik, amelynek kerületébe lakását átteszi.

16. §. A dajkálsába adott csecsemők és kisdetek a rendőrkapitányságnak közbejöttével a dajka lakásán gyakran, de legalább évnegyedenként megvizsgálandók.

17. §. Ezen szabályrendelet elleni kihágások, — amennyiben a közegészségügyi törvény másként nem intézkedik, — 2 firtól 50 firtig terjedhető pénzbírsággal, nem fizethetés esetén 5 napra terjedhető elzárással büntetendők. — A bírságpénz a dajkálsába adott csecsemők, kisdetek segélyezésére és azon dajkák jutalmazására, kik magukat a kisdetek ápolása körül különösen kitüntették, fordítandó s külön alakpént kezelendő.

Kelt Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1885. május 13-án tartott üléséből.

Kiadta:

Zöld Mihály,
 jegyző.

Magyar királyi belügyminiszter.

60.577.
 I. szám.

Ezen szabályrendeletet, az 1879. évi XV. t. cz. 5. §. alapján, ezenal azon megjegyzéssel erősítem meg, hogy a 17. §-ban „pénzbírság, nem fizethetés” és „bírságpénz” szók alatt „pénzbüntetés”, „behajthatatlanság” és „pénzbüntetési összeg törvényeszerű” kifejezések értendők.

Budapesten, 1885. évi december hó 3-án.

A miniszter helyett:

Benczky,
 államtitkár.

Hirek.

— **A polgármester gyöngékedése.** Benső részvétellel halljuk polgármesterünk gyöngékedését. Erősen megült és néhány napig nem járhat fel hivatalába. Adja az Isten, hogy mielőbb teljes egészségben intézhesse a város ügyeit.

— **Uj tb. tanácsnok.** Főispánunk a legutóbb tartott közgyűlésen törvényben gyökerező jogánál fogva Boldizsár Kálmán dr. rendőrkapitányt tiszteletbeli tanácsnökká nevezte ki. Kitűnő munkatársunkat új tisztességében szivesen üdvözöljük.

§ **Kinevezés.** Domahidy Elemér főispán Kiss Sándor kórházi biztost tiszteletbeli fogalmazóvá nevezte ki. Munkás, érdemes férfit ért a kitüntetés.

— **Néhány szó a főispáni állásról.** Városunkban az elmúlt évbén tartott polgármesteri kongresszus alkalmából az a kérdés is vita tárgyát képezte, hogy vajjon szűkösség-e a főispánok a törvényhatóságok élén. A kongresszus jegyzőkönyvét tárgyalván a közgyűlés, ezen pontnál sokáig folyt az eszmecsero, melynek végén a közgyűlés szótöbbséggel a főispáni állás fenntartása mellett nyilatkozott. Szóljunk immár mi is ezen kérdéshöz megindulólag nélkül.

A főispán a törvényhatóság élén a kormány képviselője, a miniszterium szeme. Kötelessége tehát magas, bizalmi állásnak megfelelően, tartozik érvényt szerezni a kormány rendeleteinek, törvényeinek, melyek a közjót célozzák. Ezen munkájában nem tántorítja meg sem hizelgés, sem okvetlenkedés, vagy egyeseknek nem tetésége.

Nehéz egy főispán helyzete. Vele szemben jogot formál a kritikához mindenki. Kritizálják személyét, bíralgatják tetteit, gyanúsítják nem egyszer legnehezebb szándékait, száraz nyilat rüpnélnek felé, sokszor szeretetlenül, meggondolatlanul, alaplatlanul.

A törvény a főispánoknak széles jogköröt biztosít. És mi ezt helyesljük, mert csakis ilyen kiterjesztett jogkörrel lehet a közigazgatás kerekét gyorsan és a közönségre néve áldásosan forgatni. Helyesljük, mert ilyen magas állás már bizalmi természeténél fogva is nagy és kiterjedt jogkörök kiván és aki ezt jól akarja betölteni, kell, hogy tekintélyvel bírjon és nemcsak egyéni intelligenciájá, tudása, igazságossága imponáljon, hanem a kezeibe letett hatalom eszközei is segítségére legyenek munkájában.

Mivel pedig a közigazgatás számla mind egy kézbe futnak össze, természetesen mindig akad ember, akinek nincs inyére egy-egy-másik főispán tette. Egy nem teljesíthető követelés, egy-egy erélyes hang a főispán ajkairól a törvényhatósági közgyűléseken, ezek mind a főispán rovására írddnak. Zsarnokság, terrorizmus, a hivatalos hatalommal való visszaélés és ehöz hasonló divatos, tetszetős szölamok gombamódra teremnek és a főispánok sokszor azon veszik észre magukat, hogy önfeloldáló, a megye vagy város szeméi és anyagi javait célzó munkásságuk jutalma elimerés helyett: gyanúsítás, a hatalomhoz való ragaszkodás és mordortalan támadás csak azért, mert hátor az igazság kimondásának, szereti a rendet, nem engedi a törvénytelenségeket és él a neki adott hatalommal a köz javára.

Nagy általánosságban mondunk el mindezeket és nem özlünk helyi viszonyainkra, mert a mi törvényhatóságunk mindenkor tisztelettel veszi körül a főispán személyét és sohasem enged meg magának mordortalan viselkedést. Egyébirtant tegyük fel, hogy nem volnának főispánok, bizonyára volnának más megbízottjai a kormányának, mert nem hiszünk, hogy olyan nagy ember akadna, ki azt véli, hogy a kormány ne gondoskodnék ez esetben is kormánybiztosról vagy más előlérl.

Sokan a törvényhatóságok önkormányzati jogát látják veszélyeztetve a főispánoknál. Erről nem is kívánunk szólni, nem is akarjuk az illetőket csáfolni, mert ez esetben joggal kérdezhettünk azt, hogy vajjon mi maradt még u.e.g felténi való az önkormányzati jogból? Ami pedig még megmaradt, annak tovább maradása biztos helyen van a főispánok kezében.

— **Thaly Kálmán és a megyék.** Városunk I. kerületének országgyűlési képviselőjét gyönyörű levélben üdvözölte Kolozs megye érdemes alispánja azon alkalmából, hogy II. Rákóczi Ferenc hamvainak hazaszállításában oly lelkesen közremunkált. Sok igazságot tartalmaz a kolozs megyei alispán levele, melyet a Thaly Kálmán drt tisztelő vármegye nevében küldött az ősz tudóshoz. Hasonló szép levélben üdvözölte kitűnő történetírónkat Ung megye alispánja is, ki így ír: „egy hosszú emberöltő lelkes munkásságának méltó jutalmul egy hátalét nemzet kezéből fogadni, látni, hogy az eszme, mely egy életnek adott irányt, valóra vált és egy nemzet üdvének szolgált, keveseknek adatott”.

§ **A jétékony nöegylet közgyűlése.** A debreczeni jétékony nöegylet 1904 november hónap 20-ikán, azaz vasárnap délután 3 órakor a nöipariskola nagytermében rendes közgyűlést tart. A közgyűlésnek tárgysorozatát most állítja össze az elnökség.

**** Adózók figyelmébe.** Debreczen szab. kir. város adóügyszózatja felhívja mindama háztulajdonosokat, kik már megkapták 1905, 1906. és 1907. évre szóló házbérvallomási ívüket, hogy az illető adókvitevélnél mielőbb sziveskedjenek beadni. A késedelmeskedés hátráltatja a kivételi munkát. Akár van bérebeadott lakás, akár nincs, ez kitüntető. Az adómentes lakrészeket szintén fel kell jegyezni az illető rovatban a pénzügyigazgatóság engedélyező számaival együtt.

— **Thaly Kálmán dr. Rodoston.** Thaly Kálmán dr., városunk I. kerületének országgyűlési képviselője Rákóczi Ferenc, a szabadság és hazaszeretők dicsősége hmvai hazaszállításának előkészítése végett Rodostóba utazott.

*** Beke Imre nyugdíja.** Beke Imre városi kiadót a nyugdíjellenőrző bizottság javaslataira a közigyelés nyugdíjazta. A bizottság 1800 koronát állapított meg nyugdíjazási összeg gyanánt, de Simonffy Imre kir. tanácsos, bizottsági tag javaslataira, tekintettel bec-illetben és nagy munkában eltöltött hosszas szolgálatára, a közigyelés Beke Imrét teljes fizetéssel nyugdíjazta. Hú munkása lévén a városnak, a közigyelés megtestelt jóakarataira valóban rászámlált.

*** A színházi bizottság ülése.** A színházi bizottság folyó h. 25-én ülést tartott **Vessey Imre főjegyző** elnöklésével. Az ülésen megjelentek: Oláh Károly közművelődési tanácsnok, Aczél Géza főmérnök, Lengyel Imre kir. tanácsos, Szilágyi Imre kamarai elnökhelyettes, Márk Endre kamarai elnök, Berger Jenő építészernök, Fejér Ferenc dr. ügyvéd, Tóth István építész és Vargha Elemér dr. aljegyző, Somogyi Pál nyugalmazott tanár és Szabó Károly, a színház titkára.

A bizottság mindenekelőtt a **Zilahyi Gyula** által kitöltött pályázat ügyét tárgyalta. A pályázati feltételeket a bizottság tudomásul vette és csupán azon módosítást óhajta, hogy verses pályaművek is pályázhatnak. Zilahyi Gyula ezen óhajtatást meghallván, leveleiben értesítette a bizottság elnökét, hogy bár jobban szeretne volna, ha csak prózai művek pályázhatók volna, mindazonáltal belemegy a bizottság határozatába.

Második tárgya volt az ülésnek: elbírálása a jelenlegi társulatnak. Nagyból panaszok nem merültek fel, a kisebbek pedig segíteni fog az igazgató. A bizottság végül kimondta, hogy a bérletnek nincs joguk a bérleti jog átengedésre. Egyben elhatározta a bizottság, hogy a bérlelőről törzskönyvet készített. Ezzel az ülés véget ért.

— **A helypénz szabályrendeletéről.** Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közigyelése a helypénz szabályrendelet tervezetét nem fogadta el; jöhetett ezen szabályrendeletre nagy szükség van. Más városok is rendezték már ezt az ügyet és a lakosság rövidesen meggyőződött arról, hogy ez a szabályrendelet egyaránt védi a termelők és fogyasztók érdekeit.

§ Póthitel a körkermenczésnek. A legutóbb tartott közigyelésen **Kirdy Gyula** tanácsnok szakszerű felvilágosítása után 16,000 korona póthitel szavazott meg a városi körkermencze czéljaira. A befektetés itt hasznal jár, amennyiben a város erős, jó tégliát az építetők szivesen veszik.

*** Adomány.** A közigyelés az idegen torgalmi vállalat részvénytársaságnak kétszáz koronát szavazott meg Debreczen sz. kir. város ismertetésére.

— **Szentpály Béni dr. ügye.** **Szentpály Béni** dr. kerületi orvos három havi szabadságot kért a törvényhatósági közigyeléstől. A közigyelés a kért szabadságot nem adta meg, hanem értesítési rendelt az eltávozott kerületi orvost, hogy állását haladéktalanul foglalja el, mi ha nem tenne, az esetben fizetése november 1-től beszüntetettik. **Szentpály Béni** dr. ez idő szerint Amerikában van és valószínűleg nem is tér vissza.

*** Debreczen és a görög katolikus egyház.** A debreczeni görög katolikus egyház tudvalegyleg a városok fordult templomhely adásért. A legutóbb tartott törvényhatósági bizottsági közigyelés e czélra a Szent-Anna-utczán adott telket, azon feltételt mellett, hogy az isztentiszlet teljesen magyar legyen. Kimondta egyszersmind azt is, hogy ezen adományból nem származik sem most, sem a jövőben semmiféle kegyuri jog. Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága nem eszekeledett véstel ismét bebizonyította, hogy a különböző hitelekzetek ügyét szíven viseli.

× **Káromkodás utczáinkon.** Végig járhatjuk széles Magyarországot és nem találunk olyan városra és községre, ahol nyílt utczákon új étkelen istenkáromlást hallhatnánk, mint városunkban. Eldurult a mi népünk lelke, mozdatlan a beszéde. Haragjában, jökédvében egyaránt káromkodik a mi köznépeünk, botránkozgatására azoknak, nagyoknak egyaránt. Valamiképpen segíteni kellene ezen a durva állapotokon. A rendőrség keveset tehet, de sokat a templom és az iskola. Legközelebb sort keritünk ennek a csunya betegségnek tárgyalására, mert már igazán

tűrhetetlen az az étkelen káromkodás és gyalázatos beszéd, ami nyílt utczáinkon percről-percre botránkozgatja a járókelőket.

— **Tanári megerősítés.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Scholtz Lajos gyógyepedagógiai tanárt, a debreczeni siketméma iskola tanárát ezen állásban megerősítette.

— **Degenfeld József gróf hazakerzése.** **Degenfeld József** gróf, a tisztántul ev. ref. egyházkerület főgondoka amerikai utjából haza érkezett. Nemes és nagy munkát végzett a nemes gróf az új világban, megalakítva tul a tengeren az amerikai ev. ref. egyházmegyét.

*** A város pallagi alapítványa.** A pallagi gazdasági tanintézetnél megüresedett városi két alapítványi helyet Debreczen város tanácsa **Tikos István** és **Mayer Béla** gazdasági tanintézeti hallgatóknak adományozta.

— **Ezredverseny.** Vettük a következő meghívót: A cs. és kir. II. Vilmos német császár és porosz király nevelő viselő 7-ik huszárezred tisztikara folyó évi október hó 30-án a debreczeni verseny pályán ezredversenyt rendez. A verseny kezdete 1/2 óra délután. Kedvező idő esetén bizonyára szép számban jelennek meg a meghívottak az erred érdekesnek ígérkező versenyen.

*** Presbiteri gyűlés.** A debreczeni ev. ref. presbiterium ma délután 3 órakor a vasárnapról elmaradt tárgyak elintézésére gyűlést tart, melyre a presbiter urakot oly megjegyzéssel hívja meg az elnökség, hogy ez már a másodszori meghívás.

— **Gyöngyösi Berta szobornitve.** Felhívjuk olvasónk figyelmét egy debreczeni születési művész leány szobornitvére. A szép tehetségű szobrásznő néhány évig a város alapítványán képezte magát külföldön. Most egy csinos művet látható a Varga József borsnagykereskedő Piauczai üzletében. A szobor az orosz mérdőt túlzólatot jánpart ábrázolja. A csinos mű 20 koronába kerül, aki teheti, vegye meg a művet, segívén ezáltal tanulmányai fejlesztésében a törekvő, tehetséges művésznőt.

□ **Budapest egy érdemes tisztviselőjének.** **Kun Gyula**, a fő- és székváros érdemeinek gazdag tanácsnoka, harminc év szolgálat nagy tudásával és páratlan szorgalmával a fővárost. A bizottsági tagok most indítványt adtak be a közigyeléshez, hogy az érdemes tanácsnoknak adjon a közigyelés személyi pótlás czimén nyugdíjban is beszámítható 3000 koronát.

*** Protestáns estély.** A „Hittanszaki Önképző Társulat”, mint már említettük is, folyó hó 31-én rendezi ez évi első protestáns estélyét, egybekötve ez alkalommal a mulatságos szórakoztató belmissioi munkásságát a nagy évfordulóval, október 31-ével. Ez igen kedvesnek ígérkező estélyre a H. Ö. T. a legutóbb a következő meghívót bocsátotta ki:

„Az Isten a mi reménységünk”.

A debreczeni ev. reform. theologiai akadémia Hittanszaki Önképző Társulata a kálviniista öntudat erősítése czéljából, 1904 október hó 31-én délután öt órakor, a főiskola dísztermében tizenegykét protestáns estélyt rendez, melyre t. czimédel és b. családját szeretettel hívja meg a rendezőség. Számozott ülőhelyek ára 50 fillér. Jegyek folyó 26-ától kezdve Csáthy Ferenc ur könyvkereskedésében és este a pénztárnál válthatók. A terem 1/2,5 órakor fog kinyitattani. A jövedelemből városunk szegény gyermekeinek bibliát vásárolunk és ajándékozunk, amely nemes czélra felültesztéseket is köszönettel fogad és hirlapig nyugtaz a rendezőség. A jobboldali termében ingyen ruhátul tesz. Músor: 1. **A reformáció ünnepe.** Schneider Frigyesöl. Előadja a főiskolai elők. 2. **A protestáns estélyek ez évi sorozatát megnyitja** Körtér Árpád szénior, a H. Ö. T. elnöke. 3. **Emlékbeszéd.** Tartja dr. Ferenczy Gyula. 4. **Jövel szent Lélek Ur Isten.** Irtá Szabolcska Mihály. Szavalja Szilágyi Vilma urleány. 5. **Wagner R.** Lohengrin Elsas Brautzug von Münster. Harmóniumon előadja Alföldy Béla. 5. **Szavall** Tóth Sándor hittanhalgató, a H. Ö. T. főjegyzője. 7. **Közének** XC. szóltár 1. v.

§ **A bábaképző építésének ügye.** A közigyelés már régebben elhatározta az új bábaképző felépítését. A belügyminiszterium az építést jóváhagyta és a tanács árjelést hirdetett az építkezésre. A beérkezett ajánlatok felett f. hó 26-án délután döntött a tanács, mely **Aczél Géza** főmérnök megokolt előterjesztésére **Úngvár Mór** miskolci vállalkozó ajánlatát fogadta el azal a kikötéssel, hogy **Úngvár Mór** helyi iparosokkal és munkásokkal dolgoztat. A vállalkozó 213,317 korona 98 fillérért vállalta fel a bábaképző építését. A tanács az építkezés tartamára építési bizottságot is alakított. A bizottság elnöke: Kovács József polgármester, helyettese: Körner Adólt tanácsnok, tagjai: Magoss György dr. főjegyzés, Roncsik Lajos főszámvévl, Kenézy Gyula dr. orvos-tanár és Latinosics Mihály műszaki tanácsos, az államépítészeti hivatal főnöke.

— **Tanácsülés.** A városi tanács f. hónap 26-án délután tanácsulést tartott, melyben a folyó ügyek mellett a bábaképzőintézet építésére beadott pályázatok felett döntött a tanács, Ungár Mór miskolczi vállalkozónak adván ki az összmunkákat. A tanácsülésen polgármesterünk betegsége folytán Vecsey Imre polgármesterhelyettes, főjegyző elnökölt. Ma délelőtt 1/211-kor ismét tanácsülés lesz a folyó ügyek elintézésére.

* **Oláh Károly Temesvárot.** *Oláh Károly* közművelődési tanácsnok a muzemok és könyvtárak országos gyűlésére a tanács képviseletében Temesvárra utazott.

§ **Szegényalap jövedelme.** A vasuton feledett tárgyak elárverezése október 26-án tartott meg a vasuti állomás. Líssy Gyula tb. jegyző jelenléte szerint a szegényalap javára 87 korona 59 fillér jutott az elárverezett tárgyak eladásából.

* **Katonai felülvizsgálat.** Tegnap katonai felülvizsgálat volt a Pavillon lakányában. Népük elsatnyulásának szomorú bizonyítéka, hogy harmincz előállított hadkötelek közül egy sem vált be.

(:): **A Lorántffy Zsuzsánna egyesület.** A *Szabadság* a következőket írja: A Budapestben oly nemes evangéliumi missiót teljesítő „*Lorántffy Zsuzsánna egyesület*“ megbízásából november első napjaiban egy ref. diakonissa: *Róza* nővér fog érkezni Debreczenbe, az egyesület kitűnően szerkesztett, igazi evangéliumi szellemű lapját az *Olajdó* terjeszteni. A „*Lorántffy Zsuzsánna egyesület*“ egyike a főváros legádásosabb egyleteinek, melynek tagjai hetenként összejönnek bibliaimagyarzatok tartására, ruhák vásárlására, amelyekből számtalan szegényt ruháznak fel évenként. Azonkívül pénzsegélyt osztanak ki, vasárnapi iskolákat tartanak a főváros minden részén, főleg a kültelkekben, a barakokban, hol a földhöz ragadt szegények között búrjánzik a bűn. *Róza* nővér egyike azon első magyar diakonissáknak, akiket a csak 2 évvel ezelőtt felállított diakonissa otthon képezett ki ref. egyháznak számára betegek látogatására, ápolására otthon és kórházakban. A kálmánista Róma bugzó híveit felhívjuk a *Róza* nővér által képviselt eszme melé nagyban anyagi és erkölcsi támogatására.

— **Rendőrségünk figyelme.** Ismételtén felhívjuk rendőrségünk figyelmét arra a boldogtalan öreg asszonyra, kit amerre csak megy egy csapat utcagyermek csufolódása kísér. A szerencsétlen a kötekedőket átkozza, szítja úgy, hogy megbotránkozik a járókelők közönség. Mi azt hisszük, talán meg is köszönné a szerencsétlen asszonyra, ha rendőrségünk figyelmeztetné a szegényhúzá.

— **Illetőségi ügyek gyors elintézése.** Az illetőségi ügyek gyors lebonyolítása érdekében érkezett Debreczenbe a belügyminiszteről egy körrendelet, melyre már régen szükség lett volna. Közigazgatásunknak legelőfőbb ága mindeztől az illetőségi ügyek, amik tíz évig is dolgot adtak a hatóságunk s egész aktahegyeket neveltek. Ezen az állapoton segít most a belügyminiszter körrendelete. Az illetőségi ügyek gyorsabb lebonyolítása érdekében a belügyminiszter elrendelte, hogy illetőség tárgyalását, az eljárást kezdő törvényhatóság minden irányban¹ egyszerre indítsa meg. A törvényhatóság, a kormány külön utasításának a bevárása nélkül nyomonköveti ki ön maga a kihallgatásra megjelölt távollévő tartózkodóhelyét. Egyes községek gyakran követik azt a helytelen eljárást, hogy az egyszer már elismert illetőséget, anélkül, hogy a fél viszonyban változás állott volna be, — megtagadják. Ilyenkor a felsőbb hatóságnak ki kell deríteni, vajon az illetőség megtagadása jogos-e, vagy jogtalan. Szigorosan utasítja a belügyminiszter a törvényhatóságokat, hogy sürgős esetekben, amilyenek: a hadkötelezettség, közegyesítés, tolnocollás és gyámhatósági illetőségek megállapítása, a folyamatosan tett illetőségi ügyek sora kivül kell elintézni. Illetőségi ügyben essential nem lehet helye földrajzi köteleknek, hanem a másodfokú határozatot (föltéve, hogy ez az elsőfokú elter), a közigazgatási bizottsághoz lehet megfellebbezni; annak a határozata ellen azután csakis a közigazgatási bíróság előtt való eljárásnak van helye.

* **A gazdasági egyletek és a vásárok engedélyezése.** A belügyminiszter leirathatott a várossal, hogy a földmívelésügyi és kereskedelemügyi miniszterrel folytatott tárgyalások után úgy intézkedett, hogy jövőben mindennemű vásárendelkezés, vásárendtartási, helypénzügyjéből ügyekben a törvényhatóságok kötelesek véleményadásra felkérni az illetőségi ügyeket, a kereskedelemügyi és közigazgatási eladókat. Ily ügyekben eddig csak a kereskedelemügyi miniszter véleményét. A törvényhatóságok jövőben a vásár-ügyeket beérkezett véleményekkel együtt terjesztik fel döntés végett a kereskedelemügyi miniszterhez.

Szerkesztői üzenetek.

Oberon, helyben. A czikkelyt, mint mai számunkban láthatja, közöltük. Munkásságára a jövőben is számítunk.

Dr. B. P. A szép czikkelyt átolvastuk és a jelzett ezútra, tudniflik a mondtott helyen való felolvására nagyon alkalmasnak tartjuk.

Dr. Calamus. Az ígért czikkelyt szerdára körjük, hogy idejében kisseredethessék.

Kiváncsi, Szatmár. A tanács, mint lapunk mai számában olvashatja, a bábaképző intézet építését *Ungár Mór* miskolczi vállalkozónak ítélte oda, mint az összmunkára legelőbb ajánlattevőnek.

NYILTTÉR*)

Nyilatkozat.

Eisenbeil Antal »A város« cz. lap október 14-iki számában »*Beadvány múlták feldolgozására*« czimmel egy hangzatos ajánlatot tesz a városi tanácsnak. Nem akarok bővebben foglalkozni az ajánlat részleteivel, de hogy azt teljes értékére szállíthassam, a következő ajánlatot teszem Eisenbeil Antal urnak.

Én a várostól átvetem, de a fancsikai erdőből ki nem szállított 4500 drb szállítandó hajlandó vagyok ugyanazon állapotban, ugyanazon mértékben, ugyanazon árban, mint azt a város t. bizottsága nekem rendelkezésemre bocsájtotta, átadni.

Kérem azonban, hogy három napon belül erre Eisenbeil Antal ur nyilatkozzék.

Tisztelettel

Horváth János.

Nyilatkozat.

Horváth János ur az összes lapokban ajánlja a fancsikai 4500 darab fájat abban az árban, ahogy ő azt a várostól megvette. Én azonnal kimentem a fancsikai vágásba és megnéztem nagy részét a fáknak, de mint hogy a fák nincsenek jó méretben kivágva, ennek folytán 30–40 procentet a hosszából és az értékeből veszít. A városi lapban közölt beadványt szaképzetséggel meg akarom bizonyítani.

Horváth ur által hangzatosnak nevezett beadványomért a felelősséget mindenkor magamra vállalom.

Eisenbeil Antal.

*) E rovathoz közzétették nem vállal felelősséget a Szerk.

Lám Sándor, Debreczen, Piac- és Hatvan-utca sarkán. Ajánlja gazdagon berendezett lámparaktárát u. m. - asztali lámpákat, bronz- és nickel talppal, függőlámpák, ebédlő, salon- és halószobák részére gyári árban.

Angol plaidek és takarók, svéd borkabátok Borsos Katánál.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piac-u. 44. dr Ufjalussy-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérneműket és kelenygetek mérték szerint a legszebb kivitelben kessít.

≡ Pongrácz Géza ≡

papír gyárirtárakában DEBRECZEN, „Bika“

szálló mellett:

legdivatosabb dobozos levél-papírok, vízfestészeti virág- és tájkép minták, legújabb francia sportképek, dr. Schönfeld-féle olajfestékek és vásznak; angol, svéd és solingeni, zsebtekés; helybeli és alkalmi képes levelezőlapok egyedüli nagy választékban.

60 krajczár

egy liter legfinomabb

anthracen-tenta.

Piac-utca 12.

(Stenczinger-ház)

a papírkereskedésben.

MIHALOVITS J.

•••

Ha gyermekével esküamájóját akar vásárolni, szerezze be röszterő a Mihalovits-féle izetlen és sztagiatlan

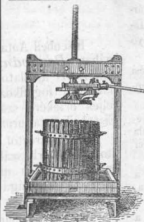
csukamájóját.

melyet a gyermekek sívívósnak szoktak be, mintha annak semmi különösebb íze, sem mágiá nincsen. 1 üveg ára 1 korona 20 fillér.

Kapcsoló: MIHALOVITS J. a „Kiegő”-hoz az. Győzmesodárában Debreczen, Főútr. a városközpontban.

•••

URSUS A LEGTÖKÉLETESEBB BORSAJTÓ.

Az URSUS borsajtó következő előnyökkel bír: Vasgerenda és szabadalmazott nyomó fejszerkezet által a lehető legmagasabb nyomásért, csekély embererő igénybevételével érhető el.
Az URSUS borsajtó aljréze fából van a vasgerendaszerkezetbe beillesztve, hogy a szőlő vasrészekkel nem érintkezzen s így a bor megfokozódása nem fordulhat elő.
Az URSUS borsajtóból a tiszta, egy darabban vehető ki. Az URSUS borsajtó szerkezete felülmúlhatatlan szilárd és erős. — Szőlődarálóka legjobb kivitelben.

Porcellán kályhák budweissi és honi gyártmányban. — Meidinger rendszerű és öntött vaskályhák és legjobb minőségű konyhák. Cserépkályhák átrakásúak a fűtőképesség tetemes emelkedése és a lakás gyors felmelegítésére a felülnél kélt új találmány multiplicátor bejéteket felelősség mellett ajánlom. Fűrdőkák és vasbaterok nagy raktár.

Tóth Gyula,

Debreczen, Piac-u. 20. 27.

Az üzlet teljes felosztása miatt hatóságilag engedélyezett

Végkiárulás!!

SZIFFT ALADÁR

Piacz-utca 24. sz.

Schroll-féle chiffonok és vásznak, női és férfi fehérnemű és téli alsó ruhák, női ruhaszövetek és posztók, téli fej- és nagykendők, asztalminték és ágyszerítők, batiztok, cartonok, zsefirek, czérna pique és velour barcetek, selyem kendők, esernyők és fűzők, kesztyűk, harisnyák és kötények, bélesek és rövidárak stb.

Az összes raktáron levő áruk gyári áron alul végkiárúsítatnak.

Az áruraktár berendezéssel együtt eladó. — Az üzlet-helyiség kiadó.

SZIFFT ALADAR,

Piacz utca 24. szám.

Ruhafestő

és vegyszertel tisztító intézet

HABÉCZY ANTAL

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42-ik sz.

Telefon 323.

A gázkandallóval való fűtés

a legszebb, legbiztosabb, és legjobban szabályozható

nem füstöl, nem kormoz, nem szemetel, nem rontja a levegőt,

diszítja a lakást,

nem drágább a fűtélésnél.

Berendezése megrendelhető a légszuszgyárnál.

1904-re.

Őszi és téli divatujdonságok legnagyobb választékban, legolcsóbban Hajdu-és Biharmegye elismert legnagyobb

női- és leány-felöltők, kalapok áruházában

RÓZSA LAJOS

Debreczen, Kistemplom-bazár szerezhető be.

1904-re.